

Okazaki Hisahiko: From Uruga to San Francisco. A Century of Japanese Diplomacy 1853-1952.

Tokio: Echo Inc., 2007; ix + 291 blz.
ISBN 978-4-915226-12-0

Deze publicatie is een in het Engels vertaalde samenvatting van een vijfdelige studie over honderd jaar diplomatieke geschiedenis van Japan. Ze is van de hand van de ex-ambassadeur in Saoedi-Arabië en Thailand, Okazaki Hisahiko. De periode waarover de auteur zijn licht laat schijnen, wordt afgebakend door de komst in 1853 van Amerikaanse oorlogsschepen onder leiding van Commodore Perry in Uruga en de beëindiging van de Amerikaanse bezetting van Japan (als gevolg van de Tweede Wereldoorlog) in 1952. De komst van Perry geschiedde tegen de achtergrond van de opiumoorlogen tegen China en de Amerikaanse behoefte de (handels)poorten van het van de wereld afgekeerde Japan te openen. Ze resulteerde in de afgedwongen Conventie van Kanagawa. Aan de Amerikaanse naoorlogse bezetting kwam in 1952 een einde via het Vredesverdrag van San Francisco. De auteur duikt diep in de ontwikkeling en vooral in de bejegening en het internationaal optreden van Japan in bovengenoemde periode. Enige voorkennis van de behandelde materie komt bij het lezen van zijn analyse overigens goed van pas. In het eerste deel beschrijft hij het 'ontluiken van het moderne Japan' en 'de wortels van de Japanse democratie'. In het tweede deel wordt de 'opkomst van het Japanse keizerrijk' behandeld. De 'Samurai Democratie'; de verhouding van Japan tot de Verenigde Staten, Rusland en China; het uittreden van Japan uit de Volkenbond; Japan en de Tweede Wereldoorlog; en ten slotte de Amerikaanse bezetting van Japan passeren de revue. Heden ten dage – zo besluit de auteur zijn relaas in een

epiloog – zijn de gevolgen van de Tweede Wereldoorlog nog steeds de belangrijkste zaken die in het Japanse parlement en in de pers aan de orde komen. 'For our young people today, the healthiest response to these debates is "Enough is enough!". They should forget about such concerns and leave the settling of wartime and Occupation accounts to the older generation.' (blz. 282-283) Alleen op deze manier kunnen zij zich bevrijden van het juk van Japans jongste verleden, hun aandacht vestigen op de rijkere en meer omvattende geschiedenis en tradities van hun land en zijn ze in staat aan een nieuwe bladzijde in hun geschiedenis te beginnen. (F.v.d.B.)

Meine Pieter van Dijk: The Contribution of Cities to Economic Development: An Explanation based on Chinese and Indian Cities.

Den Haag: Institute of Social Studies, 2007 (ISS Public Lecture Series, No. 1); 58 blz.

Steden spelen een sleutelrol in de economische ontwikkeling van opkomende landen. De aanstelling van Meine Pieter van Dijk op de nieuwe leerstoel 'stedelijke planning' aan het Institute of Social Studies (ISS) is hier een uitvloeisel van. De sterke economische groei in zich ontwikkelende landen komt voor het grootste gedeelte op het conto van de steden. In zijn oratie stelt Van Dijk de vraag aan de orde of de snelle ontwikkeling van grote steden in landen als China en India alleen plaatsvindt vanwege de lage arbeidskosten of dat er nieuwe hightechnologische centra ontstaan. Van Dijk toont aan dat steden in China en India twee tot drie keer zoveel bijdragen aan economische groei als op basis van populatiecijfers aangenomen zou mogen worden. Daarnaast laat Van Dijk zien dat buiten-

landse investeringen (*foreign direct investments*, FDI) van vitaal belang zijn voor de stedelijke economische ontwikkeling. China's economische groei hangt dus sterk samen met de verstedelijking: 114 miljoen mensen in 13 mega-steden en nog eens 113 steden met meer dan 1 miljoen inwoners. FDI in steden heeft voor veel innovatie gezorgd en juist innovatie is nodig om op lange termijn te kunnen blijven concurreren, ook als de lonen gaan stijgen. Voorbeelden van Bangalore en Nanjing tonen dat het creëren van een omgeving die innovatie uitlokt, tot de grootste kans op economisch succes leidt. Hoe innovatie het best gestimuleerd kan worden en wat je er concreet voor terugkrijgt, is een lastige vraag, die ook in de oratie van Van Dijk grotendeels onbeantwoord blijft. Coördinatie tussen de diverse overheidsniveaus en het bedrijfsleven is noodzakelijk, zoveel is duidelijk, maar deze aanwijzing is ook nog behoorlijk abstract. Het bevorderen van innovatie dient zo als sluitpost en sluit daarmee naadloos aan bij het (wat erg abstracte) Europese economische beleid. Een concretiseringslag is hierbij wel wenselijk, reden genoeg dus voor een nieuwe leerstoel. (S.v.d.H.)

Roel van der Veen: India's Road to Development.

Den Haag: Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen Clingendael, juni 2006 (Clingendael Diplomacy Papers, No. 6); 63 blz.
ISBN 90-5031-107-5

Er gaat geen dag voorbij of er staat wel een bericht over het Indiase wonder in het economisch katern van een van de dagbladen. Gold India eind jaren tachtig nog vooral als een arm en vervuild land, nu oogst de grootste democratie ter wereld alleen nog

Deze rubriek staat onder redactie van dr Fenna van den Burg. Bijdragen aan deze aflevering werden verzorgd door Stijn van den Heuvel (*S.v.d.H.*), verbonden aan het *Clingendael International Energy Programme* (CIEP); Hans van Scharen (*H.v.S.*), zelfstandig publicist op het terrein van de Noord-Zuid-verhoudingen; drs Sico van der Meer (*S.v.d.M.*), verbonden aan het *Clingendael Security and Conflict Programme* (CSCP); mw. drs Emmy Hermans (*E.H.*) historica, thans als stagiaire verbonden aan het CSCP; alsmede door Fenna van den Burg (*F.v.d.B.*).

De aanwinstenlijst van de bibliotheek van Instituut Clingendael wordt maandelijks gepubliceerd op de Clingendael-website: www.clingendael.nl/resources/library/acquisitions

maar superlatieven en beate bewondering. Wie als automatiseringsbedrijf niet al lang en breed in India zit, kan het eigenlijk wel vergeten, zo luidt de teneur vaak. De economische opmars van de op twee na snelst groeiende economie ter wereld, met groeipercentages van 8 tot 9 procent per jaar, is ook opzienbarend. Maar het succes van de nieuwe supermogendheid in wording, als tegenwicht voor die andere, reële supermogendheid China, roept ook vragen op. Hoe en wanneer kwam de Indiase *renaissance* eigenlijk tot stand? Hoe succesvol was die de afgelopen 15 jaar? Sijpelt het economische succes wel voldoende door naar de miljoenen armen? Kan het traditionalistisch ingestelde India de modernisering op sociaal vlak in de toekomst wel aan? In de beknopte en zeer leesbare *Clingendael Diplomacy Paper 'India's Road to Development'* geeft onderzoeker Roel van der Veen op al deze en meer vragen een overzichtelijk antwoord. Een aanrader voor iedere politicus, ambtenaar, zakenman, journalist of student die naar het land reist en iets meer achtergrond wil bij de stroom jubelverhalen over de pracht van de 'dans van de olifant'. (*H.v.S.*)

Rollie Lal: Central Asia and its Asian neighbors. Security and commerce at the crossroads.

*Santa Monica: RAND Corporation, 2006; xvii + 44 blz.; \$ 16,50
ISBN 0833038788*

De afgelopen jaren is er veel geschreven over de strategische betekenis van Centraal-Azië en over de internationale machtsstrijd om invloed in deze regio te verwerven. Vooral de rol van Rusland en de Verenigde Staten is daarbij uitgebreid aan de orde gesteld. Het interessante aan dit boekje is dat nu eens de aandacht wordt ge-

vestigd op de landen die Centraal-Azië omringen, Rusland niet meegerekend. Lal gaat in op de Centraal-Aziatische belangen van achtereenvolgens China, Iran, Afghanistan, Pakistan en India. Van deze landen wordt niet alleen kort en bondig beschreven welke rol zij voor zichzelf zien weggelegd in Centraal-Azië, maar ook wat hun standpunt is inzake Amerikaanse inmenging in die regio. Dit laatste geeft al aan dat de publicatie is geschreven met een sterk Amerikaanse blik; het boekje maakt dan ook deel uit van een onderzoeksproject in opdracht van de Amerikaanse luchtmacht. Desondanks biedt Lal enkele interessante inzichten in de geopolitieke strategieën van genoemde landen. Zo valt op dat de situatie in Afghanistan zonder uitzondering een groot punt van zorg is: alle behandelde landen vrezen dat de instabiliteit daar zodanig uit de hand loopt, dat deze overslaat naar andere staten. Eveneens opvallend is dat Pakistan alom wordt gewantwoord wegens de grensoverschrijdende activiteiten die het land ontplooit om strategische invloed te verwerven. Verder zijn vooral China en Iran fel gekant tegen Amerikaanse bemoeienis in Centraal-Azië, terwijl India, Pakistan en Afghanistan de Verenigde Staten juist welkom heten als bondgenoot. Al met al maakt deze publicatie maar weer eens duidelijk dat Centraal-Azië een politiek-strategisch wespennest van formaat is. Nog afgezien van de wedijver tussen de Verenigde Staten en Rusland om invloed in de regio, hebben ook alle omringende landen er grote strategische en economische belangen. Niet alleen zijn deze belangen op vele fronten tegenstrijdig, maar ook is het onderling wantrouwen groot. Stabiliteit in de regio lijkt voorlopig dan ook een illusie. (*S.v.d.M.*)

Weapons of Mass Destruction Commission (WMDC): Weapons of Terror – Freeing the World of Nuclear, Biological, and Chemical Arms (WMDC's Final Report).

*Stockholm, juni 2006; 227 blz.; gratis te downloaden van
www.wmdcommission.org
ISBN 91-38-22582-4*

De WMDC is een onafhankelijke commissie bestaande uit wetenschapslieden, diplomaten, (ex) VN-medewerkers, militairen en politici van wereldfaam. Ze kwam tot stand op initiatief van de in september 2003 vermoorde Zweedse minister van buitenlandse zaken, Anna Lindh. Toen 'the drift towards military action against Irak' zich – zoals zij vreesde – eind juni 2003 inderdaad in Amerikaans oorlogsgeweld vertaalde, vroeg zij Hans Blix (die verantwoordelijk was geweest voor de zoektocht van de VN-inspectie naar massavernietigingswapens in Irak) voorzitter van deze Commissie te worden. De Commissie kreeg tot taak 'wenselijke en bereikbare' richtlijnen te identificeren voor internationale samenwerking en 'realistische voorstellen te presenteren' ten behoeve van vermindering van gevaren van massavernietigingswapens, zowel op lange als korte termijn. De maatregelen dienden zowel gericht te zijn op voorkomen van verdere verspreiding van massavernietigingswapens als op hun reductie en uitbanning. 'The scope of the investigation should be comprehensive and include nuclear, biological, chemical, and radiological weapons and the means of delivering them, as well as possible links between these issues and terrorists.' De Commissie werd ook opgedragen binnen haar bevoegdheden activiteiten te ondernemen 'to engage civil society and non-governmental organisations'. Het werk van de Com-

missie werd grotendeels gefinancierd door de Zweedse overheid. Resultaat is dit uitgebreid rapport dat probeert aan alle aspecten van het probleem van de massavernietigingswapens aandacht te schenken. Zo komen in het hoofdstuk 'Export Controls, International Assistance, and Non-governmental Actors' onder meer de verantwoordelijkheden van het zakenleven, wetenschapslieden, politieke instellingen en NGO's aan de orde. In de bijlagen bij het rapport treft men een lijst van een veertigtal studies aan, die in opdracht van de WMDC in 2004, 2005 en 2006 werden gepubliceerd (bereikbaar als pdf-files op de website van de Commissie: www.wmdcommission.org.) (F.v.d.B.)

William P. Kiehl (red.): America's Dialogue with the World.

Washington, DC: Public Diplomacy Council, School of Media and Public Affairs, The George Washington University (www.publicdiplomacycouncil.org) 2006; 208 blz.; \$ 19,95
ISBN 0-9764391-1-5

De tien essays in deze bundel houden zich bezig met de vraag hoe en over welke onderwerpen de Amerikaanse regering van gedachten dient te wisselen met de buitenwereld. Met andere woorden hoe en waarover dient het 'public diplomacy' te bedrijven. 'Public diplomacy is not an overseas version of public affairs', zo betoogt eindredacteur Kiehl, directeur van de Public Diplomacy Council. Het is geen bezigheid op het terrein van 'spin control, public relations, or marketing [...] Public diplomacy is, in fact, America's dialogue with the world'. Het eerste deel bevat essays over de vraag wat de boodschap dient te zijn waarover van gedachten moet worden gewisseld (vrijheid); wat de rol moet zijn in zo'n dialoog van een wereldmogendheid die Amerika nu eenmaal is; en hoe het

Amerikaanse optreden in de wereld qua attitude en stijl en met behulp van moderne technieken en technologie dient te worden herzien. (Amerikaanse publieke diplomaten dienen zich niet te gedragen als snelle professoren die zelf niets meer te leren hebben.) De essays in het tweede deel dragen titels als 'Competitive Fellowships (educational exchange)', 'Citizen Diplomacy and Credibility', 'Cultural and Arts Diplomacy' en 'the Technology Dimension'. In een apart hoofdstuk wordt de vraag aan de orde gesteld hoe een 'public diplomacy'-programma de meeste vruchten kan afwerpen. In elk geval moet het hele diplomatieke apparaat in een bepaald gebied erbij betrokken zijn. Enkele aanhangsels bevatten o.m. een voordracht van de Under Secretary for Public Diplomacy and Public Affairs tijdens een Forum over een op andere landen en hun bevolkingen gerichte diplomatie (2005); een rapport (2005) van de Public Diplomacy Council over de crisis waarin een dergelijke diplomatie thans verzeild is geraakt; en nadere gegevens over deze Raad. (F.v.d.B.)

Martin Ortega: Building the future.

The EU's contribution to global governance.

Parijs: European Union Institute for Security Studies (www.iss.europa.eu); *Chaillot Paper*, no. 100, april 2007; 141 blz.; 10,- euro
ISBN 978-92-9198-110-6

In dit 100ste *Chaillot Paper* betoogt Martin Ortega dat het mogelijk is met behulp van data- en trendanalyses en weloverwogen interpretaties van gebeurtenissen uitspraken te doen over de toekomst van de internationale betrekkingen. Hoewel de toekomst niet valt te voorspellen, is het volgens Ortega raadzaam vooruit te denken en diverse toekomstscenario's te beschouwen en te analyseren.

Op die manier kunnen beleidsmakers eerder naderende bedreigingen van de internationale veiligheid voorkomen en kansen grijpen. Aangezien de dreigingen die onze wereld mogelijk te wachten staan (o.a. klimaatverandering, een nieuwe confrontatie tussen wereldmogendheden, georganiseerde misdaad en terrorisme) van dergelijke aard zijn dat zelfs ons voortbestaan in gevaar is (blz. 40), is het noodzakelijk dat er een nieuwe benadering komt ten aanzien van internationale vraagstukken. Want het multilateralisme dat in de jaren negentig de toekomst leek te zijn, verkeert volgens Ortega in crisis, getuige bijvoorbeeld de afwijzing van de Europese grondwet. Om de toekomstige uitdagingen het hoofd te bieden, zullen staten en andere internationale actoren (zoals internationale organisaties, multinationals en NGO's) actief moeten samenwerken in een *global governance*-benadering. Het gunstigste toekomstscenario zou zijn wanneer er een volledige transformatie plaatsvindt van de bestaande internationale instituten en regimes. Waarschijnlijker echter is dat de *status-quo* behouden blijft, er *ad-hoc*-initiatieven tot samenwerking worden ontplooid of dat een geleidelijke hervorming van internationale instituten plaatsvindt. Toch is het van groot belang dat de internationale instituten en regimes worden versterkt. Ortega moedigt de Europese Unie dan ook aan een pro-actieve rol te spelen in de ontwikkeling van *global governance* en zo recht te doen aan de roep van de Europese burger om als EU de verantwoordelijkheid op te nemen voor internationale problemen. Dat Ortega daarbij de ongewisse uitkomst van het grondwetdebat en daarmee de toekomst van de Europese Unie buiten beschouwing wil laten, omdat dit los zou staan van de mondiale verantwoordelijkheid van de EU, is de enige lacune in zijn overigens heldere lijn van betogen. (E.H.)